

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

**ПРОГРАМА
ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ**

**для здобувачів наукового ступеня доктора філософії
у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053
«Психологія»**

Укладачі:
докт. психол. наук,
професор **Помиткін Е.О.**;
канд. психол. наук
Становських З.Л.

Київ 2019

Програма затверджена рішенням вченої ради Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол № 9 від 16 серпня 2019 р.)

Програма викладацької практики для здобувачів наукового ступеня доктора філософії (у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія»): навчальна програма / Укладачі – Е.О. Помиткін; З.Л. Становських; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – 18 с.

Р е ц е н з е н т и:

Рибалка В.В. – доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Федій О.А. – доктор педагогічних наук, професор, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Укладачі:

Помиткін Е.О. - доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, завідувач випускового відділу.

Становських З.Л. – кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, гарант ОНП у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

У навчальній програмі викладацької практики за спеціальністю 053 «Психологія» у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» представлено порядок, основні цілі та завдання, зміст і систему оцінювання викладацької практики, яка є обов'язковою освітньою компонентою до освітньо-наукової програми «Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих». В програмі розкрито також основні організаційні засади її проходження, форми і методи роботи, особливості планування, оцінювання та вимоги до звітності.

У додатках представлено зразки документів до проведення викладацької практики та форми звітності. Навчальну програму укладено для майбутніх докторів філософії психологічного фаху, викладачів – керівників викладацької практики. Ці матеріали також можуть бути корисними для працівників відділів аспірантури, гарантів освітньо-наукових програм, менеджерів закладів вищої і фахової перед вищої освіти.

Пояснювальна записка

Викладацька практика є важливим компонентом освітньо-наукової програми, яка передбачає підготовку фахівців до викладацької діяльності, практичного застосування набутих знань та навичок з психології у власній освітній діяльності з дорослими.

Організаторами викладацької практики аспіранта від ІПОД НАПНУ є гарант освітньої програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» та представник кафедри психології від вищого навчального закладу або закладу післядипломної освіти, з яким укладено угоду про проходження аспірантами викладацької практики. Базою для проходження викладацької практики є кафедра психології відповідного освітнього закладу. Загальний обсяг викладацької практики складає 60 годин (2 кредити).

I. Мета, завдання і предметні результати викладацької практики

1. Мета викладацької практики

Метою освітньої програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» з проблеми з проблеми „Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих” є розвиток у майбутніх докторів філософії в практичній викладацькій діяльності загальних, фахових компетентностей та програмних результатів навчання, передбачених діючою освітньо-науковою програмою.

Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» з проблеми „Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих” реалізується в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

2. Завдання викладацької практики

Викладацька практика майбутніх докторів філософії, що спрямована на формування програмних компетентностей та результатів навчання, потребує вирішення наступних освітніх завдань:

На рівні інтегральної компетентності:

- Розвиток здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі психології праці та психологічного супроводу освіти дорослих, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових знань та/або професійної практики.

На рівні загальних компетентностей:

- Розвиток здатності до професійної комунікації в усній та письмовій формах (ЗК-3).
- Розвиток здатності до генерації нових наукових ідей, розробки інноваційних способів професійної діяльності (ЗК-4).
- Розвиток здатності до діяльності в наукових та освітніх проектах (ЗК-5).

- Розвиток здатності до використання сучасних ІТ для роботи з інформацією з різних джерел (ЗК-6).
- Розвиток здатності до розуміння процесів освіти дорослих (ЗК-7).
- Розвиток здатності до розуміння трудових процесів, до практичної діяльності відповідно до фахової підготовки (ЗК-8).
- Розвиток здатності діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК-9).
- Розвиток здатності до рефлексії власних потреб особистісного та професійного розвитку для свідомого планування фахової діяльності, саморозвитку та самоосвіти (ЗК-10).
- Розвиток здатності до конструктивної соціальної взаємодії (ЗК-11).

На рівні фахових компетентностей:

- Здатність до фахової комунікації іноземною мовою в ситуаціях наукового та професійного спілкування, презентації результатів досліджень іноземною мовою у наукових публікаціях та усних виступах (ФК-2).
- Здатність до продуктивної фахової комунікації українською мовою, опису, ідентифікації й класифікації ключових понять у сфері наукової професійної комунікації (ФК-3).
- Здатність до побудови та здійснення наукового експериментального дослідження з урахуванням сучасних вимог до його рівня і якості (ФК-4).
- Здатність до використання методів кількісної та якісної обробки даних експериментального дослідження, їх коректної інтерпретації (ФК-5).
- Розвиток здатності за допомогою ІКТ орієнтуватись в інформаційних ресурсах та використовувати їх для вирішення експериментальних і практичних завдань (ФК-6).
- Розвиток здатності створювати дослідницькі та освітні проекти у сфері освіти дорослих та її психологічного супроводу (ФК-7).
- Розвиток здатності до викладацької діяльності та психологічного супроводу освіти дорослих з використанням інноваційних форм, методів, прийомів роботи (ФК-8).
- Розвиток здатності до наукового аналізу та дослідження трудових процесів з метою розробки інноваційних засобів оптимізації професійного розвитку дорослих (ФК-9).
- Розвиток здатності орієнтації в сучасних науково-практичних підходах, засобах та техніках психологічної допомоги дорослим в різних умовах трудової та освітньої діяльності (ФК-10).
- Розвиток здатності до саморефлексії, самооцінювання, самоконтролю, саморозвитку; моделювання індивідуальної освітньої траєкторії на основі усвідомлення своїх освітніх потреб та перспектив професійно-культурного розвитку (ФК-11).
- Розвиток здатності визнавати, поважати та керуватися принципами етики взаємодії у науковій, викладацькій та практичній психологічній діяльності; слідувати принципам академічної доброчесності, відповідальності (ФК-12).

3. Основні підходи до викладацької практики

Основні підходи до навчання здобувачів наукового ступеня доктора філософії у

галузі 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія за науково-освітньою програмою «Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих» базуються на активному навчанні у напрямі опрацювання набутих теоретичних знань та практичних навчальних вмінь у викладацькій практиці в умовах закладу освіти для дорослих, роботі з навчально-методичною документацією, впровадженні інноваційних розробок, включаючи власні що створені у процесі роботи над дисертаційним дослідженням, розвиткові соціальних навичок співпраці, професійної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу навчального закладу тощо. Викладацька практика спрямована також на обмін теоретичними і практичними здобутками, професійним досвідом у вітчизняному науково-освітньому середовищі, презентації і популяризації наукових досягнень у сфері психології праці та психологічного супроводу освіти дорослих в освітньому середовищі у формі виступів, участі у студентських конференціях, інших заходах, які проводить заклад, який є виробничою базою викладацької практики аспіранта.

4. Предметні результати викладацької практики

Після проходження викладацької практики здобувачі наукового ступеня доктор філософії мають оволодіти наступними вміннями та навичками, що відповідають програмним результатам освітньо-наукової програми:

- Володіння мовними засобами наукового тексту, здатність до вибору засобів наукового стилю та використання сукупності мовних засобів фахової української мови для усної і писемної презентації результатів досліджень у сфері освіти дорослих та психології праці (ПРН 3).
- Здатність використовувати іноземну мову в науковій та освітній діяльності, володіння стратегіями перекладу наукових текстів, лексичною базою наукової термінології з психології. Здатність презентувати результати досліджень у вітчизняному та міжнародному науково-освітньому середовищі фаховою іноземною мовою в усній і письмовій формах (ПРН 4).
- Здатність добирати, використовувати та розробляти дослідницький інструментарій, здійснювати науковий експеримент відповідно до сучасних вимог; коректно застосовувати кількісні та якісні методи обробки та інтерпретації емпіричних даних психологічного дослідження, формулювати висновки для впровадження результатів наукового пошуку в практику (ПРН 5).
- Здатність здійснювати пошук, аналіз та критичне оцінювання професійно важливих знань з різних джерел з використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій; використовувати ІКТ в експериментальній роботі, створенні інновацій, оприлюдненні результатів досліджень та у професійному спілкуванні (ПРН 6).
- Здатність діагностувати освітні потреби дорослих, проектувати та розробляти освітні технології та методи реалізації освітнього процесу з урахуванням вікових, культурологічних, професійно обумовлених особливостей різних категорій дорослих; здатність до створення сприятливого освітнього середовища (ПРН 7).

- Здатність ініціювати та створювати наукові та освітні проекти, розробляти та впроваджувати інноваційні засоби викладацької діяльності (ПРН 8).
- Розвинена особистісна і професійна рефлексія, автономність, ініціативність, висока мотивація до професійного зростання, свідомої побудови власної освітньої траєкторії, мобільності ґрунтуючись на знаннях діючої нормативно-правової бази, що регулює сферу освіти та професійну діяльність кадрів вищої кваліфікації (ПРН 9).
- Здатність здійснювати дослідження проблем трудової діяльності дорослих, ґрунтуючись на знаннях її психологічної структури, етапів та закономірностей розвитку, процесів професійного відбору, кар'єрного зростання (ПРН 10).
- Здатність досліджувати бар'єри професійного розвитку дорослих, створювати психологічні умови для конструктивного їх подолання, в тому числі через освіту; здатність розробляти та практично впроваджувати систему і засоби психологічного супроводу освіти дорослих та оптимізації процесів праці (ПРН 11).
- Здатність у викладацькій та практичній психологічній діяльності дотримуватись норм професійної етики, принципів і процедур академічної доброчесності прийнятих науковою спільнотою; виявляти лідерські якості, готовність до конструктивності і співпраці в командній роботі, будувати професійні стосунки на принципах поваги, міжкультурної толерантності (ПРН 12).

II. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

1. Інформаційний обсяг викладацької практики

Викладацька практика є складовою освітньо-наукового процесу підготовки здобувачів наукового ступеня доктор філософії у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія». Цей вид практики проводиться упродовж 8 тижнів: у 5-му (4 тижні) і 7-му семестрах (4 тижні) і передбачає 2 кредити (всього 60 годин). Таким чином, викладацька практика проходить в 2 самостійні етапи (по 1 кредиту кожен), які мають загальну логіку та структуру, систему оцінювання і звітності, але відрізняються змістовним наповненням цілей і, відповідно, практичних завдань, що узгоджується із змістом етапу освітнього процесу та науково-дослідної діяльності здобувача.

2. Організація практики

У перший день практики проводиться установча конференція, на якій практикантам повідомляють мету і завдання практики, її тривалість, види і форми діяльності, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи. Після закінчення практики аспіранти повинні подати звітну документацію. Вимоги до оформлення документації з проходження викладацької практики здобувачів

наукового ступеня доктор філософії встановлюються та затверджуються випусковим відділом.

Затвердження звіту аспіранта, захист результатів викладацької практики здійснюється на засіданні випускового відділу з диференційованою оцінкою, яка вноситься в залікову книжку та заліково-екзаменаційну відомість.

3. Загальне керівництво та контроль за проходженням практики

Керівництво викладацькою практикою на місцях здійснюється науковим керівником від кафедри бази практики, спільно з яким на першому тижні практики аспірант складає індивідуальний план проходження практики. Для проходження практики аспірант разом з керівником вибирають навчальну дисципліну для проведення занять. Графік роботи аспірантів складається відповідно до розкладу навчальних дисциплін за погодженням з професорсько-викладацьким складом відповідної кафедри.

Керівники викладацької практики забезпечують:

1. Підтримку та розвиток у аспірантів мотивації та інтересу до професії викладача, потреби у фаховому саморозвитку і самоосвіті.
2. Закріплення, поглиблення та синтезування психолого-педагогічних та методичних знань, комунікативних умінь у процесі розв'язання конкретних освітніх завдань.
3. Участь та ознайомлення аспіранта з сучасним станом освітнього процесу у вищих навчальних закладах.
4. Вироблення творчого, дослідницького підходу до освітньої діяльності у вищій школі.

Керівники педагогічної практики виконують такі види діяльності:

1. Вирішують організаційні питання, пов'язані з викладацькою практикою.
2. Надають аспірантам консультації з питань змісту і планування навчальних занять, індивідуальних завдань.
3. Організують та контролюють підготовку до лекційних, практичних і семінарських занять, відвідування навчальних занять і позанавчальних заходів і проводять їх аналіз разом з аспірантами.
4. Відвідують заняття закріплених за ними практикантів та аналізують їх.
5. Проводять семінари з фахових дисциплін, на яких демонструють методичні прийоми викладання та проводять аналіз їх за участю аспірантів.
6. Перевіряють документацію, аналізують звіти практикантів.

4. Права та обов'язки практиканта

Аспірант-практикант має право:

- своєчасно одержувати консультації керівників практики та викладачів з усіх питань проведення викладацької практики;
- користуватися бібліотекою бази викладацької, навчальними кабінетами, навчальними посібниками;
- самостійно обрати базу практики в ЗВО, де наявні умови для досягнення мети та програмних результатів викладацької практики. В цьому випадку

між Інститутом та ЗВО укладається відповідна угода.

Аспірант-практикант зобов'язаний:

- розпочати і завершити практику у визначений термін;
- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку ЗВО – бази практики;
- якісно виконувати роботу, передбачену програмою викладацької практики; підготувати всі необхідні звітні документи згідно вимог (див. додатки) і відзвітуватись за виконану роботу на засіданні випускового відділу.

III. ЗМІСТ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ.

1. Основні види діяльності викладацької практики:

В ході проходження викладацької практики здобувачі вищої освіти ступеня доктор філософії здійснюють такі види діяльності:

- ознайомлення з навчально-методичною документацією кафедри (навчальними та робочими програмами з дисциплін кафедри, методами організації контролю тощо);
- відвідування лекційних, семінарських та практичних занять провідних викладачів кафедри;
- розробку планів проведення і самостійне проведення лекційних, практичних, семінарських занять з дисциплін кафедри, які вже вивчались аспірантом, а також тематика яких відповідає науковій проблемі, що розроблюється у дисертаційному дослідженні;
- організацію наукових, науково-методичних заходів;
- розробка матеріалів для здійснення експериментальної роботи з метою впровадження результатів дисертаційного дослідження;
- виконання індивідуального завдання.

Викладацька практика повинна відповідати напряму наукових досліджень здобувачів наукового ступеня доктор філософії. Під час такої практики надається можливість використати інноваційні методи діяльності та отримати необхідні результати досліджень.

2. Структура індивідуального навчально-дослідницького завдання

Програмою викладацької практики для здобувачів наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 053 «Психологія» передбачено в межах практики виконання індивідуального завдання. Це завдання проектується науковим керівником спільно зі здобувачем наукового ступеня доктора філософії і може мати наступну форму:

- розробка авторської психодіагностичної методики та її апробація;
- розробка авторського циклу практичних занять за темою наукової роботи здобувача;
- розробка навчальної програми за темою наукової роботи здобувача;

- підготовка кейсу з методичними матеріалами до навчального курсу (друковані та відеоматеріали);
- розробка авторської методики викладання навчального курсу;
- розробка та/або апробація циклу інтерактивних занять (тренінгові та ін. форми) до навчального курсу.

Результати виконання індивідуального завдання, відповідно оформлені презентуються на кафедрі практики ЗВО та додаються до звіту за викладацьку практику.

3. Критерії оцінювання результатів викладацької практики

По завершенню практики майбутні доктори філософії подають такі звітні документи:

- Календарний план практики з відмітками керівника практики про виконання всіх планових завдань (додаток 1);
- Щоденник викладацької практики (додаток 2);
- Матеріали з виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання;
- Характеристика-відгук про роботу аспіранта, складена керівниками практики: з боку бази практики - керівник кафедри ЗВО, з боку Інституту - керівник практики – гарант освітньої програми;
- Письмовий звіт про проходження викладацької практики за встановленою формою (додаток 3), де розкривається зміст виконаної роботи, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов, змісту та ін. сторін проходження практики.

Після кожного етапу викладацької практики оцінюються її результати за кожним видом роботи. Результати кожного етапу викладацької практики оцінюються не більше, ніж у 100 балів.

Якісними критеріями оцінювання практики є:

- змістовий критерій – аналіз ґрунтовності змісту виконання основних завдань з викладенням власних аналітичних оцінок на основі теоретичних знань з психології, освіти дорослих, суміжних наук;
- організаційний критерій – аналіз процесуальних особливостей виконання завдань практики (добір форм, методів, технологій, ресурсів тощо);
- презентаційні уміння – аналіз повноти і доступності представлення результатів викладацької практики; якість підготовки презентаційних матеріалів;
- комунікативні уміння – аналіз мовленнєвих особливостей, мовної культури у процесі проведення занять, презентації матеріалів практики, підготовки наукового виступу тощо;
- дослідницькі уміння – аналіз умінь щодо використання дослідницького потенціалу аспіранта під час підготовки до різних видів практики та представлення виконання цих завдань з використанням дослідницьких методів.

Кількісними критеріями оцінювання викладацької практики є:

№ з/п	Найменування виду робіт	К-ть балів
1	Аналіз навчально-методичної документації кафедри (навчальними та робочими програмами з дисциплін кафедри, методами організації контролю тощо)	1-10
2	Аналіз лекційних, семінарських та практичних занять викладачів кафедри	1-10
3	Розробка планів проведення та підготовка матеріалів для самостійного проведення лекційних, практичних, занять за визначеною тематикою	1-10
4	Самостійне проведення лекційних, практичних, семінарських занять визначеною тематикою	1-20
5	Підготовка виступу у межах проведення науково-практичного заходу у закладі вищої освіти (конференції, семінарів, кафедральних засідань тощо)	1-10
6	Виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання	1-20
7	Оформлення звітної документації про проходження викладацької практики	1-10
8	Представлення звітності за проходження викладацької практики на випусковому відділі	1-10
	Максимальна кількість балів:	100

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної шкали оцінювання в традиційну європейську шкалу ECTS відбувається за шкалою оцінювання:

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59

	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідне повторне проходження практики	01-34
--	---	--	-------

Критерії оцінювання якості звіту випусковим відділом:

I. *Найвища якість звіту* повинна відповідати таким вимогам:

- 1) повне та вичерпне викладення матеріалу, яке використовувалося при проведенні занять;
- 2) повний склад необхідних додатків, які вимагаються відповідним розділом практики (копії документів, аналітичні та статистичні матеріали тощо);
- 3) актуальність і достовірність поданої у звіті інформації;
- 4) дотримання вимог щодо змісту та оформлення структурних частин програми практики.

II. *Посередня якість розділу звіту* визначається у випадку, якщо наявний хоча б один із зазначених нижче пунктів:

- 1) неповне викладення матеріалу або неповна відповідність змісту роботи вимогам програми практики;
- 2) неповний склад додатків, які вимагаються відповідним розділом практики;
- 3) неактуальність або застарілість поданої у звіті інформації;
- 4) недотримання вимог щодо змісту та оформлення структурних частин програми практики.

III. *Незадовільна якість розділу звіту* визначається у випадку, якщо наявний хоча б один із зазначених нижче пунктів:

- 1) неповне викладення матеріалу або неповна відповідність змісту роботи вимогам програми практики (менше 50% охоплення зазначених у програмі проходження практики за відповідною дисципліною питань);
- 2) неповний склад додатків, які вимагаються відповідним розділом практики (менше 50% необхідних додатків);
- 4) недостовірність поданої у звіті інформації.

Здобувачі наукового ступеня доктора філософії, які не виконали програму практики і отримали незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при захисті звіту про практику, направляються на практику повторно або відраховуються з аспірантури, згідно Положенню про ліквідацію академічної заборгованості.

4. Порядок звітності

За результатами практики здобувач наукового ступеня доктор філософії подає звіт з викладацької практики в цілях обліку відпрацьованого часу і виконаної роботи, який підписується самим практикантом і затверджується керівником практики від профілюючої кафедри. Звіт про проходження викладацької практики презентується на випусковому відділі. Крім самого звіту подаються документи, зібрані і складені за період практики.

За підсумками проходження викладацької практики аспірант подає до відділу аспірантури: загальний звіт про проходження практики з відгуками керівників від Інституту та бази практики; витяг з протоколу засідання випускового відділу про затвердження звіту про проходження практики.

Документи зберігаються в особовій справі аспіранта і розглядаються під час звіту за навчальний рік.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. - К.: Кондор, 2008. -272 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Логос, 2003. – 221 с.
3. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для суд. магістратури. – К.: Освіта, 2005. – 396с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Світ, 2004. – 147 с.
5. Здобувачу наукового ступеня: Метод. рекомендації / Упоряд. С.В.Сьомін. – К.: МАУП, 2002. – 184 с.
6. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: ВД "Професіонал", 2004. – 206 с.
7. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
8. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. – К.: Логос, 2006. – 215 с.
9. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. Мороза О.Г.- К.: НПУ, 2001. – 338с.
10. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. - К.: Центр учбової літератури, 2007. -232 с.
11. Подоляк Л.Г., Юрченко В.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. – К.: Дивосвіт, 2006. – 236 с.
12. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 115 с.
13. Сліпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: НПУ, 2000. – 210с.
14. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. – К.: Академвидав, 2005. – 207 с.
15. Черній А.М. Дисертація як кваліфікаційна наукова праця: Посібник / За заг. ред. І.І. Ібадуліна. – К.: Арістей, 2004. – 232 с.
16. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – К.:Знання-Прес, 2003.

Додаток 1. *Орієнтовний зразок*

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ
ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ**
здобувача наукового ступеня доктор філософії ___ року навчання
(очної/заочної форми навчання)

_____
П.І.Б практиканта

(База практики) _____

Кафедра _____

№ з/п	Найменування виду робіт	К-ть годин	Дата
1	Ознайомлення з програмою практики та індивідуальним завданням	1	
2	Формування індивідуального графіку проходження дослідницької практики	1	
3	Ознайомлення з навчально-методичною документацією кафедри (навчальними та робочими програмами з дисциплін кафедри, методами організації контролю тощо)	1	
4	Відвідування лекційних, семінарських та практичних занять провідних викладачів кафедри	4	
5	Розробка планів проведення та підготовка матеріалів для самостійного проведення лекційних, практичних, занять за тематикою, яка відповідає науковій проблемі, що розроблюється у дисертаційному дослідженні	6	
6	Самостійне проведення лекційних, практичних, семінарських занять за тематикою, яка відповідає науковій проблемі, що розроблюється у дисертаційному дослідженні	8	
7	Виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання	5	
8	Завершення роботи, оформлення звіту про проходження дослідницької практики	3	
9	Представлення звітності за проходження викладацької практики на випусковому відділі	1	
	Всього годин:	30	

Узгоджено: дата _____ Здобувач ступеню PhD

Керівник викладацької практики
від Інституту педагогічної освіти і
освіти імені Івана Зязюна НАПН України

_____
(науковий ступінь, вчене звання керівника,
прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник практики від кафедри

_____
(науковий ступінь, вчене звання керівника,
прізвище, ім'я, по-батькові)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА

ЩОДЕННИК ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

здобувача наукового ступеня доктора філософії
у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053
«Психологія»

П.І.Б практиканта

База практики _____

Керівники практики:

_____
_____

Київ – 20__

ЩОДЕННИК ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Термін практики з _____ по _____ 20__ р.

№ з/п	Дата	ГОДИНИ	Найменування виду робіт	відмітка про виконання
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

Узгоджено: _____ дата _____

Керівник викладацької практики
від Інституту педагогічної освіти і
освіти НАПН України

_____
(науковий ступінь, вчене звання керівника,
прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник практики від кафедри

_____
(науковий ступінь, вчене звання керівника,
прізвище, ім'я, по-батькові)

ХАРАКТЕРИСТИКА-ВІДГУК ТА ЗАУВАЖЕННЯ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Керівник викладацької практики від
Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

_____

(науковий ступінь, вчене звання керівника)

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри

_____

(науковий ступінь, вчене звання керівника)

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

(База практики) _____
Кафедра _____

ЗВІТ

ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

здобувача наукового ступеня доктора філософії _____ року навчання
(очної/заочної форми навчання) _____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Термін практики з _____ по _____ 20__ р.

База практики _____

Керівник викладацької практики від
Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих імен Івана Зязюна НАПН України

_____
(науковий ступінь, вчене звання керівника)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри

_____
(науковий ступінь, вчене звання керівника)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Київ – 20__ р.

Розділи звіту:

I. Результати аналізу навчально-методичної документації кафедри (навчальних та робочих програм з дисциплін кафедри, методів організації контролю тощо).

II Звіт про відвідування лекційних, семінарських та практичних занять провідних викладачів кафедри (аналіз форм і методів навчання, специфіки організації освітнього процесу).

III. Самостійна викладацька діяльність (теми проведених лекційних, практичних, занять), самоаналіз набутого досвіду.

IV. Виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання (опис завдання та самоаналіз якості його виконання).

V. Зауваження, пропозиції щодо організації викладацької практики (вказати труднощі, які виникали у проходженні практики, сформулювати пропозиції щодо їх усунення або поліпшення системи організації викладацької практики в ЗВО).

Дата

Підпис здобувача освіти/практиканта